

Praćenje suđenja za ratne zločine - Jamstvo procesa suočavanja s prošlošću i održivosti pravosudnih reformi u Hrvatskoj

Osijek, Zagreb, 10. siječnja 2014.

Dvotjedni izvještaj o suđenjima za ratne zločine

U Gackoj dolini otkriveno spomen-obilježje žrtvama pogubljenima 1946. godine

Dana 30. prosinca 2013. na području zaseoka Tupale kod Sinca otkriveno je spomen-obilježje u znak sjećanja na 15 žrtava komunističkog režima pogubljenih na tom području 1946. godine. To je prvo spomen-obilježje koje je Republika Hrvatska (RH) postavila na mjestu zločina počinjenih nakon Drugog svjetskog rata nakon donošenja *Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugoga svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja* (NN 143/2012) u prosincu 2012. godine. Mada je riječ o zakašnjelom istraživanju počinjenih zločina i obilježavanju mjesta stradanja pozdravljamo ga kao izraz pijeteta prema ubijenima.

Ekshumacija je provedena krajem listopada na temelju naloga Županijskog suda u Karlovcu. Posmrtni ostaci žrtava pronađeni su u dvije grobnice. Pri ekshumaciji je korištena metodologija kao i u slučaju žrtava iz Domovinskog rata. Posmrtni ostaci potom su pohranjeni na gradskom groblju u Otočcu, a mjesto pokopa obilježeno je kako je to predviđeno ranije spomenutim *Zakonom*. U suradnji sa Zavodom za sudsku medicinu i kriminalistiku medicinskog fakulteta u Zagrebu radi se na utvrđivanju identiteta žrtava, priopćili su iz Ministarstva branitelja.¹

Svečanosti otkrivanja spomen-obilježja prisustvovali su predsjednik Hrvatskog sabora, ministar branitelja, članovi *Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja*, predstavnici lokalnih vlasti, predsjednik Hrvatskog helsinškog odbora, ali ne i predstavnici Katoličke crkve. Gospićko-senjski biskup msgr. Mile Bogović zamjerio je vlastima što su tijela iskopana bagerima, nekoliko dana pred blagdan Svih svetih i Dana mrtvih, kada su ljudi posebno osjetljivi na pokojne. Dio mještana izrazio je sumnju da se zapravo pokušavaju zatrti dokazi o komunističkim zločinima.

Iako bi namjera (bilo koje) Vlade da obilježi mjesta na kojima su stradale žrtve (bilo kojih) režima trebala nailaziti na pohvale, kritike i sumnje o načinu i svrsi provedene ekshumacije govori o potpunom nepovjerenju desnog političkog spektra i (dijela) struktura Katoličke crkve prema aktualnoj Vladi lijevog centra.

Stupile na snagu izmjene zakona o Europskom uhidbenom nalogu – različite odluke županijskih sudova po zahtjevima za izručenje Josipa Perkovića i Zdravka Mustaća zbog ubojstva hrvatskog političkog emigranta Stjepana Đurekovića

Dana 1. siječnja 2014. stupio je na snagu *Zakon o izmjenama Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije* (NN 124/2013).

Nakon prijepora između RH i Europske komisije (EK) nastalog uvođenjem vremenskog ograničenja u primjeni europskog uhidbenog naloga (EUN) neposredno pred ulazak u punopravno članstvo EU, u rujnu je između RH i EK postignut kompromis, a u listopadu su izglasane izmjene zakona kojima je, između ostalog, omogućena primjena

¹ Prema navodima Ministarstva branitelja, od 1. siječnja do 30. prosinca 2013. istraženo je ukupno 15 lokacija (6 županija i Grad Zagreb) iz kojih su ekshumirane 273 osobe.

Projekt je financiran u sklopu EIDHR programa Europske unije za Republiku Hrvatsku.

Sadržaj izvještaja isključiva je odgovornost organizacija civilnog društva i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

EUN-a na kaznena djela počinjena prije 7. kolovoza 2002., kako je to bilo propisano i prvotnom verzijom zakona, prije spornih izmjena iz lipnja 2013. godine.

S prvim danom 2014. aktivirani su EUN-i prema 28 osoba, čija izručenja zahtijevaju različite države EU. Istoga dana uhićeni su Josip Perković i Zdravko Mustač, čelnici jugoslavenskih i hrvatskih tajnih službi, čija izručenja njemačka pravosudna tijela traže zbog ubojstva hrvatskog političkog emigranta Stjepana Đurekovića, počinjenog u Njemačkoj 1983. godine.

Perković i Mustač su se usprotivili izručenju. Perkovićev branitelj izjavio je da se obrana protivi izručenju iz više razloga: postupak u Njemačkoj ne smatraju poštenim suđenjem; smatraju da je po domaćem pravu nastupila zastara kaznenog progona, što bi prema članku 20 *Zakona o pravusudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU* bila apsolutna prepreka za izuzeće, iako po njemačkom pravu zastara još nije nastupila; smatraju da su domaća tijela progona odlučila ne pokretati kazneni postupak za djelo za koje je izdan EUN, s obzirom da je državno odvjetništvo ranijih godina u dva navrata odbacilo kaznene prijave protiv Perkovića.

S druge strane, među pravnicima je sporno je li u konkretnom slučaju nastupila zastara te je li zastara po domaćem pravu uopće razlog za odbijanje izručenja u slučaju ubojstva. Naime, u članku 10 navedenog zakona navedeno je da se uopće neće provjeravati dvostuka kažnjivost (u državni koja traži izručenje i u RH), za 32 kaznena djela, među kojima je i ubojstvo, nego će se odmah izvršiti zaprimljena odluka stranih kaznenih tijela.

Sporno je, dakle, odnosi li se institut "isključenja provjere dvostruke kažnjivosti" i na zastarijevanje ili je zastara izričita zapreka za izvršenje EUN-a?

Dana 8. siječnja izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu odlučilo je da će Josip Perković biti izručen Hrvatskoj. Smatralo je da zastara nije zapreka za izručenje, ali i da u konkretnom zastara nije niti nastupila. Dan potom izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Velikoj Gorici odbilo je zahtjev za izručenjem Zdravka Mustača, smatrajući da je nastupila zastara kaznenog progona te da je ona zapreka za izručenje.

O navedenim odlukama županijskih sudova po žalbama će u drugom stupnju odluku donijeti VSRH.

Podjele na domaćoj političkoj sceni oko „Lex Perković“ i izmjena Ustava u vezi nezastarijevanja ubojstava

Javno mnijenje, a pogotovo oporba predvođena Hrvatskom demokratskom zajednicom (HDZ), tvrdila je da je zakon, u javnosti prozvan „Lex Perković“, krajem lipnja izmijenjen kako bi aktualna Vlada spriječila Perkovićevo izručenje te kako bi se onemogućilo procesuiranje političkih ubojstava počinjenih do devedesetih godina.²

Vladajući su oštro demantirali bilo kakvu poveznicu s ijednim konkretnim slučajem.³ Uvođenje vremenskog ograničenja u primjeni EUN-a opravdavali su zaštitom hrvatskih branitelja od eventualnih kaznenih progona u državama članicama EU koje primjenjuju načelo univerzalne jurisdikcije, a procesuiranja su pokušali omogućiti iniciranjem izmjena Ustava kojima bi se ukinula mogućnost nastupanja zastare kod svih teških ubojstava. Ustav nije izmijenjen jer nije osigurana dovoljna parlamentarna većina. Najveći protivnik predloženim izmjenama bio je HDZ, koji se zalagao za izuzimanje od zastare tek političkih ubojstava počinjenih za vrijeme komunističke vlasti.

U prometnoj nesreći poginuo zapovjednik srpske paravojne skupine „Škorpioni“ Slobodan Medić

U prometnoj nesreći kod Sremske Mitrovice u Republici Srbiji 31. prosinca 2013., zajedno sa suprugom i sinom, poginuo je Slobodan Medić, zapovjednik zloglasne srpske paravojne jedinice „Škorpioni“. On je osuđen na 20 godina zatvora jer je pripadnicima svoje jedinice naredio ubojstvo šestorice muslimanskih mladića u mjestu Godinske Bare, u blizini Trnova, u istočnoj Bosni u srpnju 1995. godine. Smrtno je stradao tijekom odsluženja kazne zatvora, za vrijeme boravka na slobodnom vikendu.

² Josip Perković otac je Saše Perkovića, savjetnika za nacionalnu sigurnost Predsjednika RH u mandatima bivšeg predsjednika Mesića i aktualnog Josipovića.

³ Od zaprimljena 146 zahtjeva, na temelju EUN-a stranim državama izručena je 31 osoba.

Projekt je financiran u sklopu EIDHR programa Europske unije za Republiku Hrvatsku.

Sadržaj izvještaja isključiva je odgovornost organizacija civilnog društva i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

Procesuiranje neposrednih počinitelja zločina u Godinskim Barama

Za navedeni zločin pored Slobodana Medića na Okružnom sudu u Beogradu osuđeni su i njegovi podređeni, izravni počinitelji zločina: Pero Petrašević na 13 i Branislav Medić na 15 godina zatvora, dok je za pomaganje u zločinu Aleksandar Medić osuđen je na 5 godina zatvora. U istom postupku Aleksandar Vukov oslobođen je optužbi.

Presudom Županijskog suda u Zagrebu iz 2005., potvrđenoj presudom VSRH 2006., zbog sudjelovanja u navedenoj likvidaciji te zlostavljanja zarobljenika u Boboti kod Vukovara Slobodan Davidović osuđen je na 15 godina zatvora.

Zbog sudjelovanja u zločinu u Godinskim Barama hrvatsko i srbijansko pravosuđe tereti i Milorada Momića, koji je, nakon izručenja Hrvatskoj iz Francuske u rujnu 2011., presudom Županijskog suda u Vukovaru u prosincu 2012. godine nepravomoćno osuđen na 3 godine zatvora zbog zlostavljanja jednog civila u Berku u blizini Vukovara. Momić se nalazi u pritvoru. Istraga zločina u Godinskim Barama protiv Momića, koju provodi Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku, od listopada 2013. je u prekidu, jer se od Francuske čeka posebno odobrenje za kazneni progon u tom konkretnom slučaju.

Snimka likvidacije šestorice muslimanskih mladića-civila: Safeta Fežića (rođ. 1978.), Azmira Alispahića (rođ. 1978.) Sadika Salkića (rođ. 1959.) Smaila Ibrahimovića (rođ. 1960.), Dine Salihovića (rođ. 1979.) i Juse Delića (rođ. 1970.) jedno je od najpotresnijih svjedočanstava zabilježenih tijekom ratova na prostoru bivše Jugoslavije. Snimku je objavio Fond za humanitarno pravo.

O “Škorpionima”

“Škorpioni” su formirani u ljeto 1993. godine. Jedinicu je formirala „Naftna industrija Republike Srpske Krajine“ radi čuvanja naftnih bušotina u selu Đeletovcima i okolici, a djelovala je u sastavu Vojske tzv. Republike Srpske Krajine. Zapovjednik jedinice je bio Slobodan Medić. Jedinica je bila pod komandom Slavonsko-baranjskog korpusa koji je imao sjedište u Vukovaru. U početku se sastojala od 200 do 300 pripadnika, da bi u svibnju 1996. porasla na 500. Komanda Slavonsko-baranjskog korpusa je tretirala ovu jedinicu kao specijalni bataljon. Naređenja su dobivali izravno od komande korpusa, na čijem je čelu od 1994. bio general Dušan Lončar.

Jedinica je više puta išla na teren. Jedan teren bio je i Trnovo na planini Jahorini. Od trenutka dolaska na trnovsko ratište jedinica je bila u sastavu Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske Republike Srpske, na čijem čelu je bio general Dragomir Milošević.⁴ Dok je bila ondje jedinica nije imala nikakve veze sa svojim matičnim, Slavonsko-baranjskim korpusom, već je bila isključivo pod komandom korpusa Vojske Republike Srpske, u čijoj se zoni odgovornosti i nalazila.

Iz presude Okružnog suda u Beogradu broj K.V. 6/2005 od 10. travnja 2007.

http://www.hlc-rdc.org/images/stories/pdf/sudjenje_za_ratne_zlocine/srbija/Slobodan_Medic_i_dr/presuda.pdf
i izvještaja Fonda za humanitarno pravo s objave i usmenog obrazloženja presude
http://www.hlc-rdc.org/images/stories/pdf/sudjenje_za_ratne_zlocine/srbija/Slobodan_Medic_i_dr/Skorpioni.pdf

⁴ Dragomir Milošević na Haškom sudu pravomoćno je osuđen na 29 godina zatvora. Vodio je kampanju snajperskog djelovanja i granatiranja Sarajeva. Sud je utvrdio da su napadi koje je predvodio bili namjerni, neselektivni i/ili prekomjerni i nesrazmjerni predviđenoj konkretnoj i izravnoj vojnoj koristi. Kao posljedica napada ubijeno je ili ranjeno više od tisuću civila.

Projekt je financiran u sklopu EIDHR programa Europske unije za Republiku Hrvatsku.

Sadržaj izvještaja isključiva je odgovornost organizacija civilnog društva i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

Novosti sa MKSJ: Presuda Šešelju najranije u drugoj polovici 2014. godine

Raspravno vijeće odlučilo je da će se suđenje lideru srpskih radikala Vojislavu Šešelju nastaviti kada se novoimenovani sudac Niang u potpunosti upozna sa predmetom, što će potrajati najmanje šest mjeseci.⁵

Nakon što je uvažen Šešeljev zahtjev pa je iz Raspravnog vijeća zbog navodne pristranosti izuzet sudac Harhoff, izricanje prvostupanjske presude, prvotno najavljeno za listopad 2012., je prolongirano.

Nakon što je na Harhoffovo mjesto postavljen senegalski sudac Niang kompletirano Raspravno vijeće moralo je odlučiti na koji će način postupak biti nastavljen. Šešelj je zahtijevao obustavu postupka, hitno puštanje na slobodu i isplatu naknade štete od 12 milijuna eura, dok je tužitelj predložio nastavak postupka ondje gde je zastao – u fazi donošenja presude.

Raspravno vijeće odlučilo je dopustiti novom članu Raspravnog vijeća upoznavanje sa cjelokupnim tijekom suđenja. Potom će se pristupiti zajedničkom razmatranju spisa i donošenju presude. Nakon ovakve odluke sudac Niang je naveo da će se potruditi upoznati sa predmetom u roku od šest mjeseci od početka rada MKSJ poslije zimske pauze.

Od 161 osobe procesuirane na MKSJ, za zločine počinjene (i) na području Hrvatske suđeno je 16-orici pripadnika srpskog vojnog ili političkog vrha:

- **pravomoćno su osuđena šestorica:** Milan Martić na 35 godina zatvora, Milan Babić na 13, Pavle Strugar na 7,5 godina, Miodrag Jokić na 7, Mile Mrkšić na 20 te Veselin Šljivančanin na 10 godina zatvora;
- **pravomoćno su oslobođena dvojica:** Momčilo Perišić i Miroslav Radić;
- **postupci su zbog smrti obustavljeni protiv dvojice:** Slobodana Miloševića i Slavka Dokmanovića;
- **povučena je optužnica protiv jedne osobe –** Milana Zeca;
- nakon ustupanja postupka Republici Srbiji zbog raspravne nesposobnosti **obustavljen je postupak protiv jedne osobe –** Vladimira Kovačevića “Ramba”;
- **nepravomoćno su oslobođena dvojica:** Jovica Stanišić i Franko Simatović;
- **u tijeku su prvostupanjski postupci protiv dvojice:** Gorana Hadžića i Vojislava Šešelja.

⁵ Vojislava Šešelja se tereti za zločine nad nesrbima u Hrvatskoj, Vojvodini i BiH. U pritvorskoj jedinici MKSJ nalazi se od ožujka 2003. godine. U prosincu 2013. godine podvrgnut je operaciji tumora debelog crijeva. Posljednja dva tjedna dana brojni mediji navode da je tumor metastazirao te će morati biti podvrgnut kemoterapiji.

